

CK.0000060643

PGS

GIÁP

CẠNH TRANH CHIẾN LƯỢC

Ở KHU VỰC ĐÔNG NAM Á
GIỮA MỘT SỐ NƯỚC LỚN
HIỆN NAY

UYÊN
LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

**Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam**

Cạnh tranh chiến lược ở khu vực Đông Nam Á giữa một số nước lớn hiện nay / Nguyễn Hoàng Giáp (ch.b.), Mai Hoài Anh, Ngô Phương Anh... - H. : Chính trị quốc gia, 2013. - 348tr. ; 21cm

Thư mục: tr. 327-344

1. Chính trị quốc tế   2. Cạnh tranh   3. Chiến lược
4. Đông Nam Á
327.1 - dc14

CTB0133p-CIP

Mã số: $\frac{3.327}{\text{CTQG - 2013}}$

CẠNH TRANH CHIẾN LƯỢC

**Ở KHU VỰC ĐÔNG NAM Á
GIỮA MỘT SỐ NƯỚC LỚN
HIỆN NAY**

PGS.TS. NGUYỄN HOÀNG GIÁP
(Chủ biên)

**CẠNH TRANH
CHIẾN LƯỢC
Ở KHU VỰC ĐÔNG NAM Á
GIỮA MỘT SỐ NƯỚC LỚN
HIỆN NAY**

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2013

TẬP THỂ TÁC GIẢ

PGS.TS. Nguyễn Hoàng Giáp (Chủ biên)

ThS. Mai Hoài Anh

ThS. Ngô Phương Anh

CN. Hà Ngọc Biên

ThS. Nguyễn Văn Dương

ThS. Phan Thu Hằng

ThS. Nguyễn Thị Tú Hoa

PGS.TS. Hà Mỹ Hương

PGS.TS. Thái Văn Long

ThS. Phạm Thị Phúc

PGS.TS. Nguyễn Thị Quế

CN. Nguyễn Thị Thủy

ThS. Nguyễn Thị Hải Yến

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Khu vực Đông Nam Á hiện nay gồm 11 nước, nằm trên bờ đông nam của dải lục địa Á - Âu, nơi có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú, dân số đông, vị trí địa chiến lược mang nhiều lợi thế, tốc độ phát triển kinh tế cao. Chính do những đặc điểm này mà từ rất sớm, nơi đây luôn là khu vực đan xen nhiều lợi ích của các nước lớn. Nhiều nước ở Đông Nam Á, mà nổi bật nhất là Việt Nam, đã mang trên mình vô vàn vết thương từ những cuộc chiến tranh khốc liệt vào hạng nhất của nhân loại, mà bên tham chiến lại là các nước lớn.

Chiến tranh lạnh kết thúc, tình hình khu vực và thế giới có nhiều đổi thay, Đông Nam Á mà nòng cốt là 10 nước ASEAN đã vươn lên phát triển mạnh mẽ, đạt được nhiều thành tựu quan trọng, đặc biệt là về kinh tế. Sự thành công của ASEAN về nhiều mặt không thể thiếu vai trò của các nước lớn.

Nếu như trước đây, với tài nguyên, vị trí địa chiến lược của mình, Đông Nam Á trở thành địa bàn giành giật của nhiều nước lớn, là điểm nóng cho các cuộc xâm lược và chiếm đóng của đế quốc, thì ngày nay, Đông Nam Á mà cốt lõi là các nước ASEAN, đang chủ động vươn ra xa trong hợp tác quốc tế. ASEAN trở thành đối tác không thể thiếu đối với nhiều nước trên thế giới, đặc biệt là những nước lớn và đang tạo ra nhiều tiền đề cho sự hợp tác phát triển thành công, bền vững, góp phần xây dựng một Đông Nam Á hòa bình, thịnh vượng.

Bên cạnh những thuận lợi, Đông Nam Á đang đứng trước những thách thức lớn do khủng hoảng kinh tế thế giới mang lại, do những bất ổn từ tranh chấp lãnh thổ mà lớn nhất là biển Đông, do cơ cấu địa chính trị và sự đảo lộn phân bố quyền lực toàn cầu... trong đó, cạnh tranh ảnh hưởng giữa các nước lớn trong khu vực đang là yếu tố quan trọng.

Các nước lớn có ảnh hưởng trực tiếp đến Đông Nam Á là Mỹ, Trung Quốc, Nhật Bản, Ấn Độ, Nga... Sự cạnh tranh ảnh hưởng giữa các nước này hoặc mang tính toàn cầu, hoặc mang tính khu vực. Cân bằng quan hệ với các nước lớn, xây dựng các thể chế hợp tác đa phương trong khu vực đang được nhiều nước ASEAN đặt ra như một nhân tố quan trọng để duy trì an ninh và phát triển ở Đông Nam Á.

Việt Nam là nước ASEAN đang nằm trong trọng điểm của tiến trình hợp tác khu vực, liên quan trực tiếp tới sự cạnh tranh giữa các nước lớn. Với đường lối đối ngoại nhất quán, dành ưu tiên cao đối với các nước láng giềng, Việt Nam đang ra sức mở rộng quan hệ trên nguyên tắc tôn trọng lẫn nhau, cùng hợp tác phát triển và tất nhiên không cho phép bất cứ hành động nào xâm hại tới độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Việt Nam.

Để có cái nhìn tổng thể và sâu sắc về những vấn đề nêu trên, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách ***Cạnh tranh chiến lược ở khu vực Đông Nam Á giữa một số nước lớn hiện nay*** của nhóm tác giả do PGS. TS. Nguyễn Hoàng Giáp chủ biên. Hy vọng cuốn sách là tài liệu tham khảo quý đối với bạn đọc.

Tháng 3 năm 2013

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

MỞ ĐẦU

Khu vực Đông Nam Á hiện nay gồm 11 nước là: Brunây, Campuchia, Đông Timo, Indônêxia, Lào, Malaixia, Mianma, Philíppin, Thái Lan, Việt Nam, Xinggapo. Nằm trên bờ đông nam của dải lục địa Á - Âu, tiếp giáp trực tiếp Thái Bình Dương và Ấn Độ Dương, Đông Nam Á có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú và các tuyến hàng hải huyết mạch của thế giới. Đây là khu vực được coi là điểm giao thoa, đan xen lợi ích chiến lược của các nước lớn như Mỹ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, Ấn Độ... Do những lợi thế về vị trí địa chiến lược và các đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội khác, nên khu vực này từ rất sớm trong lịch sử luôn là địa bàn tranh giành ảnh hưởng của nhiều cường quốc.

Trong thời kỳ chiến tranh lạnh, khu vực Đông Nam Á đã từng là một tiêu điểm nóng bỏng của cuộc đối đầu Đông - Tây với sự chi phối, tương tác rất phức tạp của hình thái cạnh tranh tam giác chiến lược Xô - Mỹ - Trung. Quan hệ giữa các nước Đông Nam Á, cũng vì thế mà bị phân tuyến sâu sắc, thường xuyên căng thẳng giữa hai nhóm nước Đông Dương và ASEAN.

Chiến tranh lạnh kết thúc mở ra cơ hội lớn cho tiến trình hợp tác, liên kết ở Đông Nam Á trên các lĩnh vực với vai trò nòng cốt là ASEAN. Trong hai thập niên qua, ASEAN sau ba lần mở rộng (1995, 1997, 1999) đã quy tụ sự tham gia của 10 quốc gia Đông Nam Á (trừ Đông Timo). Từ Hiệp hội của những nước nghèo và chậm phát triển, ASEAN ngày nay với dân số gần 600 triệu người, diện tích 4,7 triệu kilômét vuông đã vươn lên mạnh mẽ, phát triển kinh tế năng động, sôi động trong hợp tác liên kết, có quy mô GDP đạt trên 1,5 nghìn tỉ USD và tổng giá trị thương mại khoảng 1,3 nghìn tỉ USD. Thành tựu ấn tượng này đã thực sự đưa ASEAN trở thành một trong những tổ chức hợp tác khu vực thành công nhất, một thực thể chính trị - kinh tế có vai trò ngày càng nổi bật ở châu Á - Thái Bình Dương cũng như trên thế giới.

Bước sang thế kỷ XXI, tình hình khu vực và thế giới tiếp tục có những thay đổi to lớn và nhanh chóng. Bên cạnh những cơ hội, các nước ASEAN cũng đứng trước không ít thách thức lớn. Trước hết, đó là nguy cơ tụt hậu của nhiều nước trước tác động của xu thế toàn cầu hóa, sự hiện diện của những điểm nóng an ninh chính trị do mâu thuẫn, xung đột dân tộc, sắc tộc và tôn giáo, cạnh tranh quyền lực, tranh chấp chủ quyền lãnh thổ, biển đảo và tài nguyên, đặc biệt ở biển Đông. Để thích ứng với tình hình mới, hướng đi cho tương lai của ASEAN đã được xác định rõ, đó là phải đẩy mạnh liên kết nội khối sâu và toàn diện hơn, hình thành Cộng đồng ASEAN với ba trụ cột (chính trị - an ninh, kinh tế, văn hóa - xã hội) vào năm 2015,

đồng thời tăng cường hợp tác với các đối tác bên ngoài. Quyết định xây dựng Cộng đồng ASEAN mở ra bước ngoặt mới đối với sự phát triển của ASEAN trong thế kỷ XXI, đưa ASEAN từ một hiệp hội thành một tổ chức hợp tác liên chính phủ, một thực thể chính trị - kinh tế - văn hóa gắn kết và năng động, có vai trò, vị trí và sức cạnh tranh mạnh trên trường quốc tế.

Sự thành công của ASEAN trên các lĩnh vực làm cho Đông Nam Á càng thu hút sự quan tâm của cộng đồng quốc tế, đặc biệt là các nước lớn. Vị thế quốc tế của khu vực cũng ngày càng quan trọng hơn, không chỉ xét từ góc độ địa chính trị và quân sự - chiến lược như trước đây, mà cả ý nghĩa địa kinh tế và văn hoá. ASEAN trở thành một đối tác không thể thiếu của các nước lớn và các trung tâm lớn trên thế giới, là nhân tố quan trọng thúc đẩy các tiến trình đối thoại và hợp tác trên nhiều tầng nấc khác nhau ở Đông Nam Á, châu Á - Thái Bình Dương. Đây là một trong những nguyên nhân hàng đầu thúc đẩy các nước lớn, trước hết là Mỹ, Trung Quốc, Nhật Bản và ở mức độ nhất định cả Nga, Ấn Độ, Liên minh châu Âu (EU), ngày càng gia tăng cạnh tranh chiến lược nhằm mở rộng ảnh hưởng tại Đông Nam Á trong thế kỷ XXI.

Cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn trên thế giới nói chung và ở Đông Nam Á nói riêng sau chiến tranh lạnh có những chuyển biến rất cơ bản. Trạng thái cạnh tranh đan xen phức tạp: giữa hợp tác và đấu tranh với nhau, giữa can dự và kiềm chế lẫn nhau. Trong thập niên đầu thế kỷ XXI, cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn ở